

פרשת ויגש

י' טבת תשפ"ג
שנה ט"ז גליון תר"צ

עטרת ראשנו

קול קאמרנא 0747962080

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרנא בארה"ק • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • עיה"ק ירושלים ת"ז

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה (מד יח).

יהודה הבין מתוך דברי יוסף שצריכים לתקן למעלה

יש לפרש שבדין ודברים שהיה לו ליהודה עם יוסף (שלא ידע שהוא יוסף), הבין יהודה מתוך כל מה שקרה להם, שיש לו ולשבטים ניצוצות השייכים להם הנמצאים אצל יוסף, וצריך להעלותם כדי שהדברים יתקונו, וכדאיאתא בספה"ק תולדות יעקב יוסף (מובא בספר בעש"ט על התורה נח אות קנד) וז"ל: שמעתי ממורי זלה"ה, כי צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניא (זה"ק ח"א רח. רמב). שעל ידי הצער והסרונו יודע חסרון השכינה להתפלל שימולא שם החסרון, ונעשה על ידו ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, וזהו מעלת התפלה וכו', כי תפלה הוא צורך גבוה שידע האדם מחסרונו שהוא נמשך מחסרון של מעלה, ויתפלל שימולא החסרון שם למעלה בשכינה, כי צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניא, ממילא ימולא החסרון שלו גם כן, רק לא יכוון לתועלת עצמו רק לתועלת השכינה ורפח"ח.

יהודה דיבר עם יוסף וכוונתו היה למעלה

לכן התחיל יהודה להתבונן בדין ודברים שהיה לו עם יוסף, כדי להבין מתוכם איך יכולים לעלות משם הניצוצין ההם ולתקנם. והגם שדיבר עם יוסף, אבל מחשבתו היתה ברוחניות, וכמו"ש הרמב"ן בפרשת עקב עה"פ 'ולדבקה בו' (יא כג) וז"ל: ויתכן שתכלול הדביקה, לומר שתהיה זוכר השם ואהבתו תמיד לא תפרד מחשבתך ממנו בלכתך בדרך ובשכבך ובקומך, עד שיהיו דבריו עם בני אדם בפיו ובלשונו, ולבו אינו עמהם, אבל הוא לפני ה', ויתכן באנשי המעלה הזאת שתהיה נפשם גם בחייהם צורה בצרור החיים, כי הם בעצמם מעון לשכינה עיי"ש.

יהודה נכנס לתקן השכינה כי היא בחינתו

ולפי כל זה יש לפרש המקראי קודש ויגש אליו יהודה שהוא בחינת מלכות ה' אחרונה משם הוי"ה, ולפעמים אות ה' אחרונה הוא באות ד', ולפעמים הוא באות ה', כמבואר ממרן האריז"ל בשער המונות (דרושי הלילה ד"ו) וז"ל: ע"ד מ"ש בסבא דמשפטים (זה"ק ח"ב קד). בסוד יהוד"ה, דאתקריאת דל"ת, ואתקריאת ה"א, דא מסכנו דוא עתירו. ולזה אמר יהודה למה אני נכנס לתגר יותר משאר אחי, כי בי אדני שאני צריך לתקן את השכינה שהיא בחינתו, והיא עכשיו בגלות במצרים עם בני ישראל.

עיקר התיקון הוא ע"י המשכת אורות און חוטם

ידבר נא עבדך דבר באזני אדני היינו שיהודה התפלל והעלה מ"ן עד בחינת אוזן דא"ק, שהוא שורש כל התיקונים, כי כל השבירה ונפילת הניצוצין בא מחיסרון המשכת אור האוזן כידוע (ע"ח שער שבירת הכלים ש"ט פ"ז), ועיי"ז יתקון הניצוצין של השכינה שבגלות. ואל יחר אפך בעבדך להמשיך גם כן אורות החוטם, שמחסרונו גם כן נגרם השבירה ונפילת הניצוצין עיי"ש. כי כמוך כפרעה היינו כמו שבפרעה צריכים לעלות ממנו הניצוצין, ה"ה ג"כ אצלך צריכים לעלות ממך הניצוצין השייכים לנו.

עיקר הוויגו והתיקון ע"י המשכת מוחין דאבא

אדני שאל את עבדיו לאמר היינו השכינה שואלת, היש לךם אב או אה האם כדי לתקן כל קומת וניצוצי השכינה

צריכים להמשיך מוחין דא"א, או מספיק להמשיך מוחין דז"א. ונאמר אל אדני יש לנו אב וכן שיש לנו להמשיך מוחין מא"א, כמבואר בכוונת ק"ש (שער הכוונות דרושי כוונת ק"ש ד"ב בעיה) שלעולם כדי שיהיה זווג ותיקון זו"ן, הוא ע"י המשכת מוחין דא"א עיי"ש. וזה אמרו מפני שו"ך וקנים קשין שז"א הוא בקטנות ואינו ביחוד עם המלכות, ולכן ואחיו מת הרפ"ח ניצוצין שלהם נפלו לעולמות הבי"ע, שהוא בחינת מיתה. ויחיד הוא לבדו לאמו שיש לו רק מוחין דאימא, ולכן לא היה בזווג עם המלכות, כי עיקר הזווג נעשה רק ע"י מוחין דאבא כנודע (עץ חיים ש"ו פ"ג), ולכן ואביו אהבו יש לנו להמשיך גם מוחין דאבא.

בהסתלקות אור החכמה נעשה המיתה והשבירה

ולכן כשאמרת אל עבדך הודדוהו אלי ואשימה עיני עליו היינו ששמע מתוך דברי יוסף הכרוז מלמעלה, שצריכים לתקן אורות העינים שמשם היתה כל השבירה ונפילת הניצוצין, ונאמר אל אדני לא יוכל הנער לעזוב את אביו שהם המשכת המוחין דאבא, ועזוב את אביו נמת כי הסתלקות מוחין עלאין דז"א דמצד אבא, הוא גרמת המיתה, וז"ס 'ימותו ולא בחכמה', כי סיבת המיתה הוא לסבת חסרון החכמה, כי 'החכמה תחיה את בעליה', ובהסתלקות המיתה מצויה שהוא היפך ותמורת החיים, כידוע מסוד הנגעים (עץ חיים שער לח פ"ב) עיי"ש. ולכן גם למטה בעולם העשייה נשתלשל הדבר שיוסף התוודע לאחיו, ובנימין חזר ליעקב אביו והבן.

רעוא דרעוין תשפ"ג לפ"ק

עטרת פז

אמרות טהורות מרבתינו ז"ע

ויאמר אבינו שבו שגרו לנו מעט אכל (כר כה).

שמעתי מאאמו"ר הגה"ק רבי יצחק יהודה היאל זלה"ה, שאמר משם רבינו הקדוש איש אלקים מו"ה רבי יעקב יצחק מלובלין זלה"ה. 'ויאמר אבינו שבשמיים, שבו יעשו בני ישראל תשובה, שברו ותשבר לנו שם אלהים' (בני לני), הדינים הקשים הנמצאים בעולם הזה, וכן הדינים הנמצאים לכל פרט ופרט צריך לשבר אותם ע"י תשובה. 'מעט' ואחר התשובה אל תתנאה שאתה בעל תשובה כנודע, אלא תהיה 'מעט' בענינות ושפלות

ובתלים ובחידושי אורייתא, בכל פעם נתחדש לו החיות כדי שיהיה ערב לו ודבר חדש, בכל יום יהיה בעיניך חדשים ממש (פס"ו), ולזה חליפת עם וא"ו שהוא עין החיים תורה הקדושה, והן הן קשומי כלה, ולפעמים 'ופרעה הקריב' (שמות יד ט), מקרב את לבו לאביו שבשי מים, ולזה לאיש הידוע צדיק, נתן חלפות שמלת בעובדא במלולא וברעותא ובדביקות של תורה ומצות.

הרוח קטן. ואם תאמר מהיכן יהיה פרנסתי, לזה השיב 'אכל' שזאת לא נמצא מכוחד, אלא הקב"ה שהוא זן ומפרנס לכל, ובפרט לבעלי תשובה באמת כזה, בודאי ישפיע לו השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו שפע ברכה והצ' לזה אמן וזהו 'אוכל'. עד כאן שמעתי מפיו הקדוש.

בן בית' ח"א דף קט: מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

לְכַלְכֵּם נִתְּן לְאִישׁ חֲלֻפּוֹת שְׂמֹלֶת וְלִבְנֵי־מִן נִתְּן שֵׁשׁ מְאוֹת קָסָף וְהַמֶּשׁ חֲלֻפּוֹת שְׂמֹלֶת (מ"ה כב).

לכלם נתן יסוד צדיק, שמשם כל הלבושים נמשכים לכל הנשמות, לאיש הידוע צדיק המתגבר על יצרו ניתן לו חליפות שמלות לפעמים מלבישין לו שיהיה נשמתו דבוקה באלהיו במאמר זוהר, ולפעמים בדברי גמרא

היכל הברכה' דף רנה: מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

בי אדני ידבר נא עבדך דבר באוני אדני מהו שיש אריכות הגי לות כל כך, ובני ישראל הקדושים רובם ככולם הם דחופים ביסורים ודחקות פרנסת אנשי ביתם, וחוזן מזה התגברות הרע היא עד אין חקר, ולא עוד שההיצונים מצליחין בדרכם החושך אין לשער, והתפלה של הדבורים אלו בא הצדיק הנ"ל בחשאי ובהסתר לבל יודע מזה לשום נברא, אלא הקב"ה לבד שהוא בוחן לבות וכליות, שהצדיק הזה אין אומר זאת ח"ו בדרך עיוות חס מלאחזיר, אלא מחמת גודל צער של בני ישי ראל הקדושים שהוא רואה בהם, לזה הוא בא בעובי הקורה למלחמה הקדושה זו, לאמר דייקא ידבר נא בקשה ותפלה, עבדך דבר באוני אדני ב"ה דייקא, כי אתה בוחן לבות וכליות, לזה בקשתי ואל יחר אפך בעבדך כי ידעת אעפ"י שידוע אני שאתה מלא רחמים וחסדים, אעפ"כ ידעתי שדינא יתיב בהאי נהירא כנ"ל, לזה בקשתי ואל יחר אפך בעבדך בדברים הללו שבאתי עתה לפניך.

לזה אמר, ואם אתה הקב"ה שואל אותי למה באת לפני בדבר הזה, לזה משיב הצדיק הזה ואמר, כי אין בי יכולת לסי בול צער השכינה וצער הקדושה שהוא בשפלות עד מאוד, וזהו שכמעט כי כמוך כפרעה ובני אדם הגשמיים אינם מבחינים להבדיל בין הקדושה לההיצונים, ואומרים שהכל אחד, ואפשר עוד יותר כי הם מצליחין בכל דרכיהם החושך, וזהו מחמת גודל שביירת לבי אמרתי שהוא כמעט כמוך כפרעה, אעפ"י שאני בעצמי יודע שפרעה הקליפה הוא מלא טיטוף ואין בו שום ממש, אבל מה אעשה עם המון עם המוגשמים בחומר הגס שלהם.

בן בית' ח"א דף קה: מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

שרוצה הצדיק הזה לבקש מאת הקב"ה, באוני אדני מלכות שמים שכינה הקדושה, לקבל את תפלתו תיכף ומיד, ואל יחר אפך בעבדך מה שבא לפניך בתפלה כזו.

כי כמוך כפרעה כלומר איתא בוהר (פ' בשלה גב) רבי יצחק אמר, למלא דאיהו שלים מכלא, דעתיה שלים מכלא, מה ארחה דההוא מלכא אנפוי נהירין כשמשא תדיר, בגין דאיהו שלים, וכד דאין דאין למב ודאין לביש, ועל דא בעי לאסתמרא מניה, מאן דאיהו טפשא חמא אנפוי דמלאכ נהירין וחיין ולא אסתמרא מניה, ומאן דאיהו חכימא אע"ג דחמי אנפוי דמלאכ נהירין, אמר מלאכ ודאי שלים הוא, שלים הוא מכלא, דעתיה שלים, אנא חמי דבההוא נהירו דינא יתיב ואתכסאי אע"ג דלא אתחזיאי, דאל"ה לא יהיה מלאכ שלים, ועד"ב בעי לאסתמרא מניה, כך קב"ה הוא שלים תדיר בהאי גוונא ובהאי גוונא, אבל לא אתחזיא אלא בנהירו דאנפין, ובגין כך אינון טפשיין חייבין לא אסתמרן מניה, אינון חכימין זכאין אמרין מלאכ שלים הוא ודאי, אע"ג דאנפוי אתחזיין נהירין דינא אתכסאי בגויה, בג"כ בעי לאסתמרא מניה ע"כ. לזה הוא מעלה טובה כשבר ישראל אמר בי אדני שעבור זה הוא זרזי בעבודת הבורא ב"ה בשמחת הלב באימה ובריאה נודע למשכיל דקדושה, לזה אמר לפי שאדע בבירור שבי עמי אדני" ב"ה, מזה אדע שכמוך כפרעה לפי שפרעה הוא עורף אחוריים דינים, לזה צריך לאסתמרא ממך, וזהו שכתבתי שנגש בר ישראל לפיוס ולתפלה שהוא הכנעה והמתקת.

ומעתה נפרש מה שנגש למלחמה שהוא כנגד הבדלה, וכל זה כשיש לו לב קדוש וחזק כמעט כמו רשבי" זלה"ה, וזהו יוגש בר ישראל, אליו להקב"ה, כי פעם אחת צריך שיוגש למי לחמה ג"כ, בסוד צדיק גזור והקב"ה מקיים, הקב"ה גזור והצ' דיק מבטל, בסוד 'צדיק מושל ביראת אלהים' (שמואל ב כג ג) כנודע (מועד קטן טו). וזהו יוגש אליו להקב"ה, יהודה בר ישראל איש יהודי, למלחמה שהוא כנגד הבדלה, להבדיל בין מלמדי זכות על ישראל ובין המקטרינים כנודע. ויאמר בי אדני כנ" דע ששם אדני" ב"ה הוא בחינת דינים, דינ"א דמלכות דינ"א, והוא מנקש שיקשיב לתפלתו, ואומר בתחלה בלשון בקשה

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו ז"ע

יוגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באוני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה (מ"ד ח)

כלומר איתא במדרש רבה (פ' זו צג ג) יוגש אליו יהודה רבי יהודה ורבי נחמיה ורובן, ר"י אומר הגשה למלחמה, ר"ג אומר הגשה לפיוס, רבנן אמרו הגשה לתפלה. רבי אלעזר אמר, אם למלחמה אני בא, אם לפיוס אני בא, אם לתפלה אני בא ע"ש. כלומר איתא בספר תולדות יעקב יוסף (פ' פח), שמעתי ממורי זלה"ה, דתקוני תפלה צריך הכנעה והבדלה והמתקה ע"ש.

ובזה נפרש בסיעתא דשמיא באל"י עז"ר לי המדרש הנ"ל, כלומר הגשה למלחמה הוא כנגד הבדלה, כנודע שעבור זה הוא כל המלחמות שבין בני אדם המגושמים להבדיל בין זה לזה כנודע, מכש"כ בין יצר טוב ויצר הרע. הגשה לפיוס הוא כנגד הכנעה, כענין בפתח אז יכול לפייס להקב"ה בעת התפלה, כנודע מזהר הקדוש (ח"א כג) שתפלה לעני היא מובי חר מכל התפלות, שכל התפלות מתעטפים בתפלות של עני ע"ש. הגשה לתפלה היא המתקה, כנודע כי בלא תפלה היואך יכול להמתיק, והבן כל זה.

ומזה תבין הכתוב הקדוש דכאן ג"כ, כלומר יוגש אליו להקב"ה, איש יהודה בר ישראל, היינו בעת התפלה, ויאמר בי היינו עמי אדני שכינה הקדושה בודאי, כי כן דרך הצדיקים עובדי השי"ת בלב נשבר ונדכה ובלב שמה, שניהם באים לצי' דיק המשכיל דקדושה, בסוד 'ויגבה לבו בדרכי השי"ת' (ה"י ז' ו), והוא בלב נשבר מאוד, על זה האיש הכשר אמר הכתוב שהוא הניגש ויאמר בי אדני" ב"ה בודאי בלי ספק, לזה יש בו יכולת לבוא לפני הקב"ה בלב נשבר שלו בשלשה אלה במלי חמה ופיוס ותפלה, ובוה נמתקים כל הדינים ממנו ומכל ישי ראל. ידבר נא תפלה ובקשה, עבדך באמת, דבר היינו הבקשה

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' ו'זר זהב'
לרבינו יצחק אייזיק מקאמרינא זי"ע

הנהגת רבינו בתענית עשרה בטבת שחל בערב שב"ק

בתענית עשרה בטבת שחל בערב שב"ק כתב רבינו ב'שולחן הטהור' (סימן רמט סק"ד): **דעת מרן הרב בית יוסף (סעיף ד) שאם קיבל שבת מבעוד יום אפילו תענית צבור אסור לו להשלים, ודעת מרן הרמ"א שבתענית ציבור כגון עשרה בטבת ישלים, ונראה דעת הרב בית יוסף, אף על פי כן קבלנו דעת מרן מור"ם (הרמ"א). ע"כ. ונבאר הלכה זו.**

קיבל עליו להתענות בערב שבת

בדין אם אחד שקיבל עליו להתענות בערב שבת, האם צריך להשלים תעניתו, דהיינו אפילו שקבל שבת מבעוד יום שהוא מפלג המנחה צריך להתמיר עד צאת הכוכבים, או שאינו צריך להשלים תעניתו ויכול אחר התפלה כבר לאכול.

דעות הראשונים בתענית סתם צריך להשלים, אם פירש אין צריך להשלים

ונחלקו בזה הראשונים. דעת הראש"ש (תענית פ"ב סימן כה) והטור (סימן רמט), דאם קבל להתענות בע"ש תענית סתם צריך להתענות עד צאת הכוכבים, ולא הוי כמתענה בשבת, וכמו אם קבל תענית סתם בשאר ימי השבוע דדינו הוא עד צאת הכוכבים דוקא, דכל תענית שלא שקעה עליו החמה אינו תענית לכן צריך להשלים עד צאת הכוכבים, ולא מהני במה שהתפלל תפלת ערבית מקודם, הוא הדין הכא, ואינו נחשב לאיסור במה שנכנס לשבת כשהוא מעונה, אע"ג דביום השבת גופא אסור להתענות. אבל אם פירש בשעת קבלת התענית שמתענה רק עד שישלימו הצבור תפלתו,

אז אין צריך להשלים תעניתו ומותר לו לאכול אחר התפלה. ובשו"ע (ס"ד) פסק בדבריהם שכתב: אם קבל עליו להתענות בע"ש, צריך להתענות עד צאת הכוכבים, אם לא שפירש בשעת קבלת התענית עד שישלים הצבור תפלתו.

דעות הראשונים בתענית סתם אין צריך להשלים

דעת המהר"ם מרוטנבורג (תשב"ץ קטן סימן א, מובא בטור) והמרדכי (עירובין סימן תצד) והגהות מיימוניות (תענית פ"א אות ג) שיכול לאכול מיד אחר התפלה קודם שקיעת החמה, שהוא מפרש מתענה ומשלים עד אחר התפלה, ההשלמת תענית בערב שבת סגי עד לאחר תפלת ערבית שמפלג המנחה ואילך, ואפילו אם עוד היום גדול מיקרי שפיר השלמה.

דעת הרמ"א

והרמ"א (שם) פסק כדבריו שכתב: ויש אומרים דלא ישלים, אלא מיד שיוצאים מבית הכנסת יאכל. ע"כ. וכתבו האחרונים מובא במשנ"ב (סקכ"א) דהאי יש אומרים סבירא ליה דבין בתענית יחיד ובין בתענית ציבור כגון עשרה בטבת שחל בע"ש, לא יתענה רק עד שיצא מבנה"ג, דאז כבר קבלו שבת בתפלה שמתפללים מפלג המנחה ואילך, ומקרי על ידי זה השלמת התענית מה שמתענה עד אחר קבלת שבת. ומוסיף הרמ"א, לכן בתענית יחיד לא ישלים, וטוב לפרש כן בשעת קבלת התענית, ובתענית צבור ישלים, והכי נהוג (שו"ת מהרי"ל סימן לג וקנו).

דעת הרב"י בתענית ציבור

וכל זה בתענית יחיד, אמנם בתענית ציבור דעת מרן הבית יוסף כמו שכתב רבינו בשו"ת (סימן רמט סק"ד) וז"ל: **דעת מרן הרב בית יוסף (שם סעיף ד) שאם קיבל שבת מבעוד יום אפילו תענית צבור אסור לו להשלים, והביאור הוא דבביאור הלכה (ד"ה אם לא) כתב דבתענית ציבור כגון עשרה בטבת שחל בע"ש משמע בב"י (ד"ה ולענין) דמוצדד להורות**

כהפוסקים דס"ל דהאי מתענין ומשלימין דקאמר הגמרא (עירובין מ"א) היינו אם רצה להשלים רשאי, והאי סוגיא קאי שם גם אתענית ציבור כדמוכח שם. ורבינו למד דכוונת הב"י מזה דלא נוקט הב"י כדעת הרוקח (סימן לו) ודאבי"ה (סימן תתנח) המובא בב"י דסבירא להו דצריך להשלים, משמע דבתענית ציבור אסור לו להשלים כיון שקיבל שבת כבר מבעוד יום, וכן מדברי הרמ"א שכתב שבתענית ציבור חייב להשלים, משמע דהב"י למד דאסור לו להשלים.

ומוסיף רבינו לומר וז"ל: **ודעת מרן הרמ"א שבתענית ציבור כגון עשרה בטבת ישלים, ונראה דעת הרב בית יוסף, אף על פי כן קבלנו דעת מרן מור"ם (הרמ"א).**

מנהגו של רבינו

על מנהגו כתב וז"ל: **על כן אני נוהג כשחל עשרה בטבת בערב שבת, להתפלל מנחה בטלית ותפילין** (כפסק מרן הב"י סימן מו ד"ה דתנאי) **2 שבת כל ד' צומות ניח תפילין במנחה, וגם כיון שצריך לומר 'עננו' וקריאת ויחל, זה אינו עולה יפה לכונת עליית עולמות של ערב שבת במנחה** 3.

על כן אני מתפלל במנחה גדולה הרבה קודם הלילה את תפלת תענית מנחה עם ויחל, כמו בכל תענית ציבור, ואחר כך אני מכין עצמי לכבוד שבת בטלית ומרחץ ובשאר דברים, ואחר כך אני מקבל שבת בעוד היום גדול לומר 'הודו' הודיע⁴, ואחר כך 'לכו נרננה' עד אחר מעריב הכל בעוד היום, ואני מכוון ומצמצם לומר קידוש קרוב לצאת הכוכבים שידיה השתיה בצאת הכוכבים ומעט פחות אין קפידא כלל וכלל 5.

וטוב לו שיתנה אתמול בעת מנחה שלא יתענה אלא עד יציאה מבית הכנסת, אף על פי שהוא תענית ציבור מהני התנאי כמבואר בהדיא במהרי"ל (שו"ת סימן לג) 6, דהא אלו תעניותם אם רצו מתעניין בעת שלום וכל שאינו עת מלחמה בעולם אין חיוב מן הדין להתענות⁷, דהא הספרדים אינו מתעניין כלל אלא בט' באב, אם כן אף שאנחנו קבלנו להתענות⁸, אבל על כל פנים מהני תנאי, כפרט שמעיקר הדין אחר קבלת שבת יכול לאכול ולשתות, כי כבר קדוש היום לאדונינו, ודי בזה למשכילים.

מסגרת השולחן

6 ראה עוד ב'מגן אברהם' (סק"ח) בסוף דבריו שכתב: משמע מלשון הרמ"א דבתענית ציבור לא מהני תנאי דלאו בדידיה תליא מילתא, ואף שבמהרי"ל שם משמע דמהני תנאי היינו משום דלא היה תענית ציבור גמור. ע"כ. ובל"א רבה' (סק"י) בסוף הדיבור כתב: תענית ציבור ישלים עד צאת הכוכבים דלא מהני תנאי, מיהו תענית ציבור מחדש מהני, ונראה לי דבהכי מיידי מהרי"ל (סימן לג). ע"כ. וראה עוד ב'פרי מגדים' (א"א סק"ח) שמביא דברי הא"ר, ומש"כ בדברי מהרי"ל. ע"ש.

7 כדאיתא בגמרא (ר"ה יח): דאמר רב הונא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, מאי דכתיב (זכריה ח ט) 'כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השישי וצום העשירי היה לבית יהודה לששון ולשמחה', קרי ליה צום קרי ליה ששון ושמחה, בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה, אין שלום צום, אמר רב פפא הכי קאמר בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה, יש גורת המלכות צום, אין גורת המלכות ואין שלום רצו מתעניין רצו אין מתעניין. ע"כ.

8 ראה ב'שולחן ערוך' (סימן תקנ סעיף א) וזה לשונו: הכל יחייבם להי' תענית ארבע צומות הללו ואסור לפרוץ גדר. ע"כ. וב'משנה ברורה' (סק"א) כתב: דאע"ג דמסקינן בגמרא (ר"ה יח) דבזמן הזה דאין מצוי נזירות עובדי כוכבים על ישראל תלי הדבר ברצון ישראל, דהיינו אם רצו רוב ישראל והסכימו שלא להתענות בה' צומות הרשות בידו, כתבו הפוסקים דעכשיו כבר רצו וקבלו עליהם כלל ישראל מדור דור ואסור לפרוץ גדר. ע"כ.

וכן הוכיח בשו"ת 'פני אהרן' (מרכי אהרן אמאריילי תקנ"ו, א"ח סימן ז') דמכאן [מדברי הב"י] נראה ששם המנהג להניח תפילין בתפלת המנחה כשמתעניין.

3 ראה ב'פרי חיים' (שער השבת פ"ה) במנחה דערב שבת תמיון בו הויטב, ובמ"ש מונתה, ואז מתחילת העולמות לכלול זה בזה. ע"ש. וב'שער המונות' (קבלת שבת דרוש א) כתב: ודע כי נענת תפלת המנחה דערב שבת מתחילת העולמות לעלת כל ההכללה זה בזה. ע"ש.

4 ראה בספר 'מאור עינים' (פ' בשלח ד"ה ויהו שיסה) שכתב: הבעל שם טוב וזה"ש נשמתו בגני מרומים, יסד לומר בכל ערב שבת ממוטר ק"ו, ע"ש מה שהאריך בו. וכן ב'עצרת צבי' (על הוור סוף פרשת תרומה דף קסח) כתב: תלמידי הבעל שם טוב הקטן משמו לו הבעל שם טוב כי לומר בערב שבת קודם תפלת מנחה ממוטר ק"ו, ע"ש הטעם. וראה עוד בספר בעש"ט ע"ת (פרשת תירו ותרן כז).

5 ראה ב'משנה אפרים' (סימן תרכ ס"ט) שכתב בתו"ד: ואף במקום שנוהגים להקדים תפלת ערבית קודם צאת הכוכבים, מכל מקום אם עוד היום גדול שאף אחר שישלימו ערבית עדיין לא יהיה צאת הכוכבים, והשלמת התענית יש להתמיר קצת כבדי שעל כל פנים בעת יציאת מבית הכנסת יהיה צאת הכוכבים, כי ההמיון עיניהם נשואות אל גבור התפילה להבות אחר התענית. ואין מודקדיקים בצאת הכוכבים, בתענית ציבור צריך השלמה וכלל מקום אין לאחר ביומה, משום מרחת העיבור שרובה אנשים שהתענית קשה להם ותענית ציבור אין צורך תוספות, רק תענית של יום המיפורים לבד צריך להתמיר מעט אחר צאת הכוכבים, לכן יראו שלא להקדים ויאלו לאחר, רק לשער שביציאה מבית הכנסת יהיה השלמת התענית יגיע ויעת האוכל. ע"כ.

1 בענין להניח תפילין במנחה ערב שבת. ב'משנת הסידים' (תוספת שבת פ"א אות א) כתב וז"ל: אנפי"י שהוא ערב שבת לא יכנע מלומר מנחה אף אם הוא סמוך לשקיעת החמה, כמו שנושא בשאר ימות השבוע בטלית ותפילין. וכן כתב בגני"ד וצנח"ו במנהגי ערב שבת. ע"ש. אמנם ב'אור צדיקים' לפה"ר פאפיראז (סימן כה סק"ח) כתב וז"ל: קבלתי טמורין [מרה"ר] ז"ל שלא להניח תפילין במנחה ערב שבת, כי כבר נתנוצץ קדושת שבת. מובא ב'מחזיקי ברכה' (סימן כו סקט"ו) וב'שערי תשובה' (סימן לד סק"ו). וכן כתב בסידור 'קול יעקב' לטה"ר קאפיל בשם הרמ"ק. וכן כתב הש"ח מובא בבאה"ט (סימן לו סק"ג). וכן כתב ב'שומרי אמונים' (תשובה סימן ז). וב'שערי תשובה' (סימן לו סק"א) כתב הטעם שכבר נתנוצץ קדושת שבת, והיינו משום דתוספת שבת דאורייתא. ע"ש. והביא משו"ת 'שמש דקדק' (מרכי שמשון מורפורנו תק"ג, א"ח סימן ז' ח) שהוכיח דליכא איסורא בזה מדינא, והנהוג להניח מבעוד יום קודם שתחול קדושת שבת אין מורוץ בידו. ע"ש. וראה עוד ב'בית החיים' (סימן כה ס"ק ק).

2 בענין עשרה בטבת שחל בע"ש האם מניחין תפילין. ראה מה שכתבו האחרונים: 'שלימי ציבור' (דף קסא ע"ב) 'חקקי לבי' (א"ח סימן ס) 'בית החיים' (פלאגי), סימן טי אות ה) 'יעקבי הד"ט' (סימן יא אות ב) 'פתח הדברי' (ח"ג סימן רכא אות א) 'עיקר ועלום' (משען, שאלה כד).

2 ראה ב'בית יוסף' (שם) שפטרס המאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום, וכתב שם: ואם הוא מתענה, יש לו להשלימין בשנייה ציצית ותפילין לתפלת המי נחה, ויברך עליהם. ע"כ. וכתב ה'דרכי משה' (שם אות ב) וז"ל: ובמדינות אלו אין נוהגין להתענה בטלית ותפילין ביום התענית, ויש לומר למלאות החשבון במכרות אחרות. ע"כ.

עטרת החסידות

מספרי רבותינו הקדושים זי"ע

וְיִקְבַּל יוֹסֵף אֶת אָבִיו וְאֶת אֶחָיו וְאֶת כָּל בֵּית אָבִיו לְהָם לְפִי הַטָּף (בראשית מז יב).

תפלה על פרנסה

צריכין להתפלל על הפרנסה, שיברך ה' מעשה ידיו, ויתן לו כח לעשות חיל, כי צרכי עמך ישראל מרובים, ולברך את כל מעשי ירך, וצריך לעשות בתחתון ולרמו בעליון, החורש והוורע וכל המלאכות חייב כל אחד לעשות ביחוד המבואר מדברי מרן הריב"ש טוב שכל אחד צריך לעשות במלאכה ביחודים, ות"ח טל תורה מוחייהו, הכל כידוע, ובוה מברר הניצוצין... ומבואר בשער הקדושה כי הצירים יצרתיו מוכרח לכל עולם ועולם להמשיך שפע המתגשם בהם פרנסה לצורך הכלים שהן העולמות עצמן, ולולא הפרנסה הנמשך מוצרים יצרתיו לא יתקיימו הכלים, והם עצמן מכלל מדרגות היצירה שיצרם הבורא לקיום העולמות על ידי פרנסה, וצריכין להתפלל על זה לשבע ולמוזון, וזהו 'יצרתיו למעבד ביה עובדא' על הפרנסה שיתברכו מעשה ידיו, והיצרים יתהפכו לטוב, וסעדו לבכם, יצרום יצרתיו שיתקיימו הכלים ויתבררו הניצוצין ביחודים שעושים הצדיקים בכל עובדא ובכל תנועה ובכל מלאכה, וצריכין להתפלל על כל זה שיוכה לעשות הכל ביחודים ובתורה ששרשה מוזון וממוצע וצלם ויצרים, והבינהו אחי.

יוהר ח' ח"ב דף שעט.

תפלה על פרנסה כפי צורך השעה

יתפלל על הפרנסה שיהיה מושגח ונתפרנס מאור פני מלך חיים שכונת עוזו ומידו הקדושה. ויאמר 'הא רעוא' כמבואר בשער ציון. ואל יקבע עצמו נוסח אחד, אלא בכל פעם יתפלל לצורך השעה.

שלחן הגהור' סימן קיט, א

שם הקדוש מסוגל לפרנסה

והמן כורע גד הוא ועינו כעין הבלדח (במדבר יא ז), ויוצא מזה הפסוק שם הקדוש מסוגל לפרנסה טובה, וד"ך הה"ע מו"י נא"ן כו"ה זע"ב רי"ד ענ"ל גו"ח, ובו כ"ז אותיות התורה, ומספרו 'יום שבת', 'לכבר שבת'.

'היכל הברכה' במדבר דף עה.

שם הפרנסה הוא דעת

שם הפרנסה [הוא] פא"י... שם זה הוא שם ה'דעת' העולה

עד אין סוף, וממשיך הארה אור אין סוף להחיות את כל, בחיים ומוזון ופרנסה, ואין עני אלא מן הדעת (נדרים מא), דעה קנית מה חסרת (ויקרא רבה א ו).

יוהר ח' ח"ב דף רעג.

פרנסת לומדי תורה

משנגנו הארון נגנו עמו צנצנת המן (ירושלמי שקלים פ"ו ה"א). המושך פרנסה לכל ישראל ממקום הטהרה והקדושה, שלא יצטרך לירד דרך שרים חיצונים, ולומדי תורה ניזונים ממקום הקדושה, כמעט 'ואנכי' (בראשית כד לא) דעשרת הדברות, 'פניתי הבית' (אות ב') של ב'ר'כה והשפעה, שנברא עולם באות ב"ת ב'ר'כה, ועל ידי 'אנכי', 'פניתי הבית' מעבודה וזה של השפעות שרים של מעלה, כמבואר אצלנו בדרושים.

'פני זקן' ירושלמי שקלים ה, א

הטעם שבאים לבקש פרנסה מהצדיק

שמעתי אני השפל, משם רבינו אלימלך [מליענסק] שאמר, מה שכל העולם צועקים לפניו, זה מבקש שיחיה בנו, וזה צועק

לפניו על הפרנסה, וזה על החיים, ואמר על ידי שחטאתי והכרעתי את העולם לכף חובה, צועקים לפני תן לי בניי חיי ומוזוני שנלקח ממני עבודך, ודברים אלו בוערים כלפידים, כך שמעתי, יצחק בנו.

'נצח חסד' אבות

ה, כ

פרנסה ע"י ענווה

בהקדם לפרש הפסוק 'ונתת על השלחן לחם' (שמות כה ל), 'באור פני מלך חיים' (משלי טז טו), כשאדם מקטין את עצמו 'אשכון את דכא ושפל רוח' (ישעיה טז טו), וממילא ברכה וחיים ופרנסה, אבל כשאדם מתגאה, אין אני והוא יכולין לדור (פסטה ה), נמצא פני אדם אינו לפני השם,

ורמזה התורה 'ונתת על השלחן לחם', אם תרצה שלא תפסיק פרנסתך תשפיל עצמך, וזהו פנים שלך יהיה לפני תמיד, שלא אסתיר פנים שלי מפנים שלך, ועל ידי אכילה כואת יהיה שפע וברכה. עד כאן דברי קדשו.

'נצח חסד' אבות ה, כ

בשם פרנסה נרשם שם הוי"ה

ראיתי בפירוש ביאורי מהרי"א על המדרש, מהרב מורי הצדיק הקדוש מוה' יצחק אייזיק זצ"ל מוודיטשוב, שהביא בשם דודי הרב הצדיק הקדוש מוה' משה [מסאמבור] זלה"ה, שבאותיות פרנסה נרשם שם הוי"ה ב"ה, כזה אות פ' הוא פלא עליון פלא יועין והיא מדות חכמה 'י' דשם הוי"ה כדאיתא (פע"ח שער הברכות פ"ג), וכן אות ר' הוא חכמה, בסוד ראשית חכמה, ואות נ' הוא חמשים שערי בינה אות ה' ראשונה, וס' הוא ו' ז"א קדישין שכל אחד משישה קצוות כולל מיו"ד כנו"ד דע, ואות ה' הוא אות ה' הארונה, ע"ש.

'אור עינים' ח"א ערך פרנסה

